

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen asiantuntijalausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
perjantai 14.11.2025 klo 9.00
HE 116/2025 vp

Koskela Satu, johtava asiantuntija, satu.koskela@ovph.fi, 040-513 9429

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

Välttämättömän toimeentulon arviointi

- Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus pitää asiakasturvallisuuden kannalta erittäin tärkeänä, että toimeentulotuen perusosan alentaminen voidaan tehdä vain, kun on varmistuttu, että se ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentaminen ole muutenkaan kohtuutonta.
- Asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi ammattihenkilölailla on säädetty sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Ammattihenkilölaeilla varmistetaan, että sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät valmiudet.
- Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus katsoo, että esityksen HE 116/2025 vp laadinnassa ollaan välillisesti siirtämässä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille kuuluvaa harkintavaltaa ja vastuuta Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelijöille, mikä muodostaa riskin asiakas- ja potilasturvallisuudelle.

Terveysthuoltomenojen välttämättömyyden arviointi

- Terveysthuollon ammattihenkilölain mukaan laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta.
- Edotetussa toimintamallissa Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelijä voi toimeentulotukiasiakkaan terveysthuoltomenoja rajaamalla puuttua voimakkaasti potilaalle tarpeelliseksi arvioidun hoidon toteuttamisen mahdollisuuteen.
- **Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus ehdottaa, että pykälä 7 b § Terveysthuoltomenot ja muut menot muotoillaan seuraavasti:**
- Muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon muut kuin perusosaan sisältyvät välttämättömät terveysthuoltomenot. Kansaneläkelaitos voi menon tarpeellista suuruutta ja välttämättömyyttä arvioidessaan ottaa huomioon yleisesti hyväksytyn hoitokäytännön ja tutkimusnäytön sekä uusien tai erityisen kalliiden lääkevalmisteiden kustannusvaikuttavuuden. *Kansaneläkelaitoksen tulee perusosaan sisältyvien terveysthuoltomenojen tarpeellista suuruutta ja välttämättömyyttä arvioidessaan konsultoida Kelan asiantuntijalääkärää, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.*

Perusosan alentamiseen vaikuttavien tekijöiden arviointi

- Sosiaalihuollon ammattihenkilölain mukaan sosiaalityöntekijä vastaa sosiaalityön ammatillisesta johtamisesta sekä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalisen tuen ja palvelujen tarpeeseen vastaavasta sosiaalityön asiakas- ja asiantuntijatyöstä sekä sen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista. Laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö toimii sosiaalihuollon tehtävissä, joissa edellytetään sellaista ammattitaitoa ja osaamista, jota kyseinen koulutus tuottaa. Vain laillistetulla ammattihenkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus suorittaa kyseiseen ammattiin kuuluvia tehtäviä.
- Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus katsoo, että esitys voi toteutua asiakasturvallisuutta vaarantamatta ainoastaan silloin, jos asiakkaan tilanne arvioidaan ja harkitaan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti siihen koulutettujen ammattihenkilöiden toimesta, joiden ydinosaamiseen tällainen tehtävä kuuluu.
- **Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus ehdottaa ensisijaisesti, että pykälä 10 a § Perusosan alentamista koskeva menettely muotoillaan seuraavasti:**
- Kansaneläkelaitos ratkaisee, onko perusosaa alennettava. *Kansaneläkelaitos pyytää hyvinvointialueen sosiaalihuollon lausunnon perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.* Lausunnon pyytämisestä tulee antaa tieto hakijalle etukäteen.
- *Toissijaisesti keskus ehdottaa, että lausunto perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä pyydetään perusosan alentamisharkinnan yhteydessä aina silloin, kun toimeentulotuen hakijalla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia.*

Kiitos mielenkiinnosta

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret